

ОРГАНІЗАЦІЯ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ ЗА СУЧАСНИХ УМОВ

Герлянд Т.М., доктор педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
Інститут професійної освіти НАПН України,
м. Київ, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7991-0431>
E-mail: Alfina_G@ukr.net

Цифрові технології стрімко розвиваються, потрапляючи у всі сфери сучасного виробництва. На початку цього століття вони набули широкого використання та популяризації й не оминули освітню галузь. У зв'язку з цим цілком закономірно виникла необхідність інтеграції досягнень цифрових технологій з традиційним навчанням, що призвело до створення нових його моделей. Дискутуються вченими також різноманітні аспекти власне самої проблеми успішного навчання за нових реалій та шляхів її розв'язання.

Поєднання традиційного та дистанційного навчання називається «змішаним» (англ. – blended learning). Таке навчання є одним із найбільш успішних трендів сучасної освіти і, за оцінками дослідників, лишатиметься таким у найближче десятиліття. Ця форма організації навчання, зокрема у закладах професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О), надає змогу більш ефективно використовувати переваги очного та електронного його аспектів, компенсуючи недоліки кожного з них [1].

Змішане навчання має низку переваг для здобувачів П(ПТ)О: доступ до навчальних матеріалів у будь-який момент (зі зручного місця або пристрою); автономія здобувачів освіти: можливість обрати індивідуальний темп навчання, а також простіше забезпечувати індивідуальну освітню траєкторію; зацікавленість у навчанні (через використання цифрових технологій, інноваційних методик і підходів, гейміфікацію тощо); здобувачі освіти під час змішаного навчання запам'ятовують значно більше матеріалу; розвиток м'яких умінь

(soft skills) – зокрема, комунікативних навичок, уміння навчатися, впевненість у власних силах. Тобто, змішане навчання у сфері професійної (професійно-технічної) освіти має майбутнє [2].

У загальному розумінні blended learning – це навчання, за якого частина пізнавальної діяльності здобувачів освіти відбувається на уроці під безпосереднім керівництвом викладача, а інша – у самостійній роботі з електронними ресурсами. Розрізняють декілька його варіантів: поєднання очної форми із дистанційною; поєднання різних форматів навчання у межах одного класу (основне очне навчання із використанням технологій дистанційного навчання та різних форм роботи з електронними ресурсами, онлайн-курсами тощо); поєднання самостійного навчання та співпраці в класі; «змішування» основного навчального контенту (підручників та навчальних матеріалів) із зовнішніми матеріалами (електронними ресурсами).

Найбільш застосованою в Україні наразі є практика поєднання очної форми із дистанційною.

Моделей змішаного навчання існує досить багато, тому зупинимось на декількох основних.

Ротаційна модель. Суть цієї моделі полягає у так званій «ротації» здобувачів освіти у ЗП(ПТ)О. Відбувається також і «ротація» видів діяльності здобувачів освіти – онлайн і офлайн. Різновидом цієї моделі є робота за технологією «перевернутий клас», коли здобувачі освіти частину матеріалів опрацьовують самостійно, а у класі обговорюють дискусійні питання, чи консультуються з викладачем, або вивчають наступну частину матеріалу. Саме таку модель сьогодні реалізує більшість ЗП(ПТ)О в Україні, які обрали змішаний формат навчання.

Гнучка модель. У цій моделі здобувачі освіти працюють за індивідуально налаштованим графіком, переважно онлайн, а викладач є інструктором, який координує їхню діяльність та надає консультації. Причому консультації він може надавати як очно, так і онлайн у синхронному режимі. Таку модель часто обирають заклади дистанційного навчання. Деякі ЗП(ПТ)О в Україні, здебільшого у сільській місцевості, також реалізували

таку модель під час пандемії та активної фази військових дій (у відносно безпечних регіонах).

Особистісно орієнтована модель. Передбачає навчання за індивідуальними освітніми траєкторіями (здобувачі освіти навчаються очно, а паралельно працюють із зовнішніми електронними ресурсами, онлайн-курсами). Така модель може використовуватися для поглибленого вивчення окремих предметів, у разі поєднання очної та екстернатної, очної та мережевої або інших форм здобуття освіти.

Модель збагаченого віртуального середовища. Передбачає основну роботу в режимі онлайн за розробленими дистанційними курсами. Водночас здобувач освіти може відвідувати окремі уроки (якщо ця модель застосовується індивідуально), або ж для здобувачів освіти усього класу проводяться окремі уроки (наприклад, на початку та в кінці вивчення теми, для захисту проєктів, обговорення окремих тем). Така модель буде корисною громадам, де внаслідок воєнних дій заклад зруйнований або пошкоджений, однак є обладнаний цифровий Hub чи інші приміщення, які можуть використовуватись для проведення окремих уроків зі здобувачами освіти [3].

Серед розмаїття класифікацій типів змішаного навчання вважаємо за доцільне охарактеризувати їхній розподіл, здійснений Ч. Грехемом. Науковець виділяє чотири рівні змішаного навчання, а саме: рівень активності (коли освітня діяльність охоплює аудиторне заняття та онлайн навчання, що можуть включати використання онлайн форумів для обговорення, електронної пошти чи інших вебзасобів комунікації, таких як відео-конференцій, під час виконання завдань в аудиторіях); рівень курсу (найпоширеніший тип змішаного навчання, який охоплює очні та дистанційні види діяльності, котрі є частиною навчального курсу); програмний рівень (провадження змішаного навчання у вигляді певних аудиторних курсів, які вимагаються навчальною програмою, а решта предметів здобувачі освіти можуть вивчати дистанційно. Такий рівень змішаного навчання у ЗП(ПТ)О, зазвичай, імплементується у бакалаврських програмах); інституційний рівень (дуже схожий на програмний рівень, проте ЗП(ПТ)О

прописують на рівні своєї інституції зобов'язання поєднувати очне та дистанційне навчання. При такій моделі змішаного навчання здобувачі освіти відвідують аудиторні заняття на початку та наприкінці семестру, а протягом семестру викладання відбувається в Інтернет мережі) [4].

Отже, змішане навчання надає змогу розширити освітні можливості здобувачів освіти ЗП(ПТ)О за рахунок збільшення доступності й гнучкості освіти, врахування їх індивідуальних освітніх потреб, а також темпу і ритму освоєння предметів; стимулювати формування активної позиції здобувачів: підвищення їхньої мотивації, самостійності, соціальної активності, в тому числі у засвоєнні навчального матеріалу,

Бібліографічний список:

1. Змішане навчання майбутніх кваліфікованих робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти у воєнний та повоєнний час: методичний посібник / О. Єршова, А. Зуєва, В. Кручек, Л. Майборода, О. Радкевич, О. Субіна. Київ: Ін-т проф. освіти НАПН України, 2023. 186 с.

2. Змішане навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти: навчально-методичний посібник / О. Пасічник, Ю. Єлфімова, Х. Чушак, О. Шинаровська, А. Донець. Київ: МОН України, 2021. 92 с.

3. Квятковська А. Онлайн навчання в закладах фахової передвищої освіти: особливості в умовах військових конфліктів. *Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення*: зб. матеріалів наук.-практ. конф. Київ. 2022. С. 196–199.

4. Лебедева О. Blended Learning. Змішане навчання як антикризовий формат освіти. *Імплементация європейських стандартів в українські освітні дослідження*: зб. матеріалів наук. конф. Української асоціації дослідників освіти. Дрогобич: ТзОВ «Трек-ЛТД», 2020. С. 85–87.